КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра освітньої політики

Програма підвищення кваліфікації учителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти

«ІНКЛЮЗИВНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована

до затвердження на засіданні кафедри освітньої політики

(Протокол №8 від 21.09.2026 р.)

Завідувачка кафедри Галина ЛОЇК

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(Протокол №6 від 1.10.2026р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробники: Сороколіт Наталія, професорка кафедри освітньої політики, докторка наук з фізичного виховання та спорту; Гургула Тетяна, професорка кафедри освітньої політики, доктор економічних наук.

Напрям підвищення кваліфікації: створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості (специфіка) інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами.

Розроблено на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти. Наказ МОН України від 12.10.2022 № 904.

Термін дії програми: з 01.01.2027 – 01.01.2032 р.

Рецензент: Шиян Олена, професорка кафедри освітньої політики, докторка наук з державного управління.

Боднар Іванна, завідувачка кафедри теорії і методики фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, професорка, докторка наук з фізичного виховання та спорту

І. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти потребує від учителя фізичної культури готовності організовувати освітній процес з урахуванням індивідуальних можливостей, потреб, стану здоров’я, рухового досвіду та освітніх потреб кожного учня.

Особливої актуальності набуває здатність учителя адаптувати зміст і способи організації рухової діяльності, модифікувати фізичні вправи, обладнання та умови їх виконання, забезпечувати безпечну участь учнів з особливими освітніми потребами у спільній руховій діяльності, а також здійснювати об'єктивне та недискримінаційне оцінювання результатів навчання.

Програма орієнтована на практичне вдосконалення професійної діяльності вчителя фізичної культури та формування здатності проєктувати інклюзивний урок фізичної культури з урахуванням індивідуальних освітніх потреб учнів.

Програма враховує сучасні підходи до організації інклюзивного освітнього середовища, професійні компетентності вчителя, вимоги Нової української школи та особливості реалізації освітньої галузі «Фізична культура».

Цільова група: вчителі фізичної культури закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 15 годин / 0,5 кредита ЄКТС.

Особливості реалізації програми: немає.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очно-дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: удосконалення професійних компетентностей учителів фізичної культури щодо організації та реалізації інклюзивного фізичного виховання учнів з особливими освітніми потребами на основі нормативно-правових вимог, принципів безбар'єрності, диференціації та індивідуалізації навчання, адаптації й модифікації фізичних вправ і рухових завдань, створення безпечного та психологічно комфортного освітнього середовища, а також застосування адаптованих підходів до оцінювання результатів навчання та індивідуального прогресу учнів.

Завдання підвищення кваліфікації:

- актуалізацію знань про сутність, принципи та особливості інклюзивного фізичного виховання та про особливі освітні потреби учнівства й урахування їх під час організації фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- формування вмінь адаптувати та модифікувати фізичні вправи, рухові завдання, правила їх виконання та умови організації діяльності;
- удосконалення навичок проєктування інклюзивного уроку фізичної культури;
- удосконалення навичок створення безпечного комфортного освітнього середовища;
- удосконалення підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Загальні :

- громадянська (ЗК.01);
- соціальна (ЗК.02);
- культурна(ЗК.03);
- когнітивна (ЗК.04);
- підприємницька (ЗК.05).

Учителі фізичної культури закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО):

- мовно-комунікативна компетентність (А1.1; А1.4);
- предметно-методична компетентність (А2.1; А2.4);
- інклюзивна компетентність (В1.2; В1.3);
- оцінювально-аналітична компетентність (Г3)

Очікувані результати навчання:

- знає й застосовує положення нормативно-правових документів у сфері інклюзивної освіти, зокрема щодо організації інклюзивного навчання учнів з особливими освітніми потребами;
- адаптовує та модифікує фізичні вправи, рухові завдання, правила, обладнання та умови їх виконання відповідно до потреб учнівства;

~ проєктує фрагменти інклюзивного уроку фізичної культури з використанням диференційованих рухових завдань і застосовує адаптовані підходи до оцінювання результатів навчання та індивідуального прогресу учнівства з ООП.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об'єктивності, прозорості та відповідності очікуваним результатам навчання. Результати навчання оцінюються за 50-бальною системою.

Практичне завдання – 40 балів, підсумкове тестування (10 запитань), кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Практичне завдання

Завдання практичної роботи	Вимоги	Максимальний бал
Аналіз індивідуальних освітніх потреб учня / учениці на уроці фізичної культури	Слухач / ка курсів визначає можливі бар'єри участі учня / учениці в руховій діяльності та пропонує способи педагогічної підтримки	10
Модифікація рухового завдання	Слухач / ка курсів обирає фізичну вправу або технічний елемент з будь-якого варіативного модуля програми та розробляє не менше трьох способів їх адаптації.	10
Адаптоване оцінювання	Слухач / ка курсів розробляє критерії та інструмент оцінювання результатів навчання учнівства з ООП з урахуванням його індивідуального прогресу	20

У випадку, якщо пропущено понад 50% навчального часу, передбаченого програмою підвищення кваліфікації, документ про підвищення кваліфікації не видається.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з двох модулів та чотирьох взаємопов'язаних тем. Після опрацювання двох модулів передбачено виконання практичних робіт. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 10 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники 50 балів. Прохідний бал – 25. Учасники, які успішно пройшли навчання, виконали практичну роботу та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає 15 год, з них 4 год – лекційні заняття, 8 год – практична робота, 2 год – самостійна робота, 1 год – контрольні заходи.

Назва теми	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контроль-ні заходи	Усього
Модуль 1. Основи інклюзивного фізичного виховання					
Інтеграційно-мотиваційне заняття		1			1
Тема 1.1. Інклюзивне фізичне виховання в умовах Нової української школи	1				1
Тема 1.2. Особливості організації рухової діяльності учнів з ООП	1	1			2
Разом за модулем:	**2**	**2**			**4**
Модуль 2. Проєктування інклюзивного уроку фізичної культури й оцінювання навчальних досягнень учнівства з ООП					
Тема 2.1. Адаптація та модифікація фізичних вправ і створення безпечного освітнього середовища	2	2	1		5
Тема 2.2. Оцінювання й створення конструювання інклюзивних рухових завдань		4	1		5
Разом за модулем:	**2**	**6**	**2**		**10**
Контрольні заходи (тестування)				**1**	**1**
Всього:	**4**	**8**	**2**	**1**	**15**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Основи інклюзивного фізичного виховання

Інтеграційно-мотиваційне заняття. Знайомство зі слухачами, реєстрація, ознайомлення з навчальним планом. Заняття відбувається у формі інтерактивної взаємодії зі слухачами.

Тема 1.1. Інклюзивне фізичне виховання в умовах Нової української школи

Нормативне забезпечення інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти. Поняття та принципи інклюзивного фізичного виховання. Право кожної дитини на участь у фізичному вихованні. Інклюзивний підхід як основа організації освітнього процесу. Особливі освітні потреби учнів та їх врахування на уроках фізичної культури. Роль учителя фізичної культури у створенні інклюзивного освітнього середовища. Партнерська взаємодія з асистентом учителя, батьками та фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу.

Тема 1.2. Особливості організації рухової діяльності учнів з ООП

Індивідуальні можливості та потреби учнів. Аналіз умов участі дитини у фізкультурно-оздоровчій діяльності. Особливості організації фізичних вправ для учнівства з різними освітніми потребами. Принципи безпеки, поступовості, доступності, диференціації та індивідуалізації.

Модуль 2. Проєктування інклюзивного уроку фізичної культури й оцінювання навчальних досягнень учнівства з ООП

Тема 2.1. Адаптація та модифікація фізичних вправ і створення безпечного освітнього середовища

Поняття «адаптація» та «модифікація» в інклюзивному фізичному вихованні. Адаптація: змісту фізичної вправи, способу її виконання, темпу, тривалості, кількості повторень, дистанції виконання, правил, обладнання, освітнього простору. Створення декількох рівнів складності одного рухового завдання. Організація безпечного простору для рухової діяльності. Запобігання травматизму. Врахування функціональних можливостей учнів.

Медико-педагогічні аспекти організації фізичних навантажень. Взаємодія вчителя фізичної культури з медичними працівниками та фахівцями команди супроводу.

Тема 2.2. Оцінювання й створення конструювання інклюзивних рухових завдань

Принципи справедливого та недискримінаційного оцінювання. Адаптація критеріїв, способів і засобів оцінювання. Оцінювання індивідуального прогресу учня. Формувальне оцінювання. Самооцінювання та взаємооцінювання. Фіксація динаміки індивідуальних результатів. Аналіз типових рухових завдань та визначення можливих бар’єрів для участі учнів з

ООП.Практичне модифікування вправ та рухових ігор. Розроблення: адаптованої вправи, диференційованого рухового завдання, варіанта групової діяльності, рухової гри для інклюзивного класу. Добір стандартного та модифікованого інвентарю.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань.

Практичне завдання № 1 (після опрацювання двох модулів).

Слухач (ПІБ): _____

Заклад освіти: _____

1. *Проаналізуйте індивідуальні освітні потреби учня / учениці з ООП на уроці фізичної культури*

Ключовий виклик: недостатнє врахування індивідуальних освітніх потреб, можливостей, обмежень і потенційних бар'єрів участі учня / учениці з ООП у фізкультурно-оздоровчій діяльності.

Стратегічна ціль: визначити індивідуальні освітні потреби, можливості та бар'єри участі учня / учениці з ООП і на цій основі обґрунтувати необхідні педагогічні умови та способи підтримки під час уроку фізичної культури.

2. *Здійсніть модифікацію рухового завдання*

Ключовий виклик: невідповідність змісту, складності, способу виконання рухового завдання індивідуальним можливостям та освітнім потребам учня / учениці з ООП.

Стратегічна ціль: модифікувати рухове завдання відповідно до індивідуальних можливостей та потреб учня / учениці з ООП, зберігаючи його освітню спрямованість і забезпечуючи доступність, безпеку та можливість активної участі.

3. *Здійсніть адаптоване оцінювання*

Ключовий виклик: невідповідність традиційних підходів до оцінювання індивідуальним можливостям учня / учениці з ООП та недостатнє врахування його / її особистого освітнього прогресу.

Стратегічна ціль: розробити адаптований підхід до оцінювання результатів навчання учня / учениці з ООП, визначивши доступні критерії та способи оцінювання, які дають змогу об'єктивно відстежувати індивідуальний прогрес.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

Модуль 1. Основи інклюзивного фізичного виховання

1. Які нормативно-правові документи визначають організацію інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти?
2. Які принципи інклюзивного фізичного виховання та як вони реалізуються в умовах НУШ?
3. Що передбачає врахування особливих освітніх потреб учнів на уроках фізичної культури?
4. Які індивідуальні можливості та потреби учня з ООП необхідно враховувати під час організації рухової діяльності?

5. Які бар’єри можуть обмежувати участь учнів з ООП у фізкультурно-оздоровчій діяльності?

6. Як забезпечити доступність, безпеку та активну участь учнів з ООП у спільній руховій діяльності класу?

7. Як реалізувати принципи диференціації та індивідуалізації під час організації фізичних вправ?

8. Якою є роль учителя фізичної культури у створенні інклюзивного та недискримінаційного освітнього середовища?

9. Як організувати партнерську взаємодію вчителя фізичної культури з асистентом учителя, батьками та фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу?

10. Як проаналізувати умови участі конкретного учня з ООП у фізкультурно-оздоровчій діяльності та визначити необхідні способи педагогічної підтримки?

Модуль 2. Проєктування інклюзивного уроку фізичної культури й оцінювання навчальних досягнень учнівства з ООП

1. У чому полягає відмінність між адаптацією та модифікацією фізичних вправ і рухових завдань?

2. Які параметри фізичної вправи можуть бути адаптовані відповідно до індивідуальних можливостей учня з ООП?

3. Як створити декілька рівнів складності одного рухового завдання для інклюзивного класу?

4. Які умови необхідно забезпечити для безпечної організації рухової діяльності учнів з ООП?

5. Як врахувати функціональні можливості учня під час добору фізичних навантажень та способу виконання вправ?

6. Як адаптувати критерії, способи та засоби оцінювання результатів навчання учнів з ООП?

7. Як здійснювати оцінювання індивідуального прогресу учня з ООП?

8. Які можливості формувального оцінювання, самооцінювання та взаємооцінювання доцільно використовувати в інклюзивному фізичному вихованні?

9. Як визначити бар’єри в типовому руховому завданні та здійснити його адаптацію або модифікацію?

10. Як сконструювати інклюзивне рухове завдання з урахуванням мети, індивідуальних потреб учнів, безпеки, доступності та критеріїв оцінювання?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання / ГО "Соціальна синергія". К.: Видавництво "Теза", 2020. 30 с.

2. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи "НУШ" / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. Київ: Алатон, 2020. 64 с.

3. Директору про роботу вчителів в умовах інклюзивного навчання: модель педагогічної підтримки / О. Федоренко, І. Горбенко // Практика управління закладом освіти. 2020. № 12. С. 42 - 47.

4. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / Таранченко О.М., Найда Ю.М. Під заг. ред. Колупаєвої А.А. К.: Видавнича група "А.С.К.", 2012. 124 с.

5. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посіб. Київ, 2018. 174 с.

6. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.

7. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А.А. Колупаєва та ін. Харків: Видавництво "Ранок", 2019. 216 с.

8. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків: Видавництво "Ранок", 2019. 304 с.

9. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / Порошенко М.А. та ін. К.: 2018. 252 с.

10. Практика асистента педагога: міжнародний й український контекст: результати дослідження / Федоренко О.Ф., Мартинчук О.В., Софій Н.З., Найда Ю.М. та інші. К.: ФОП Парашин, 2020. 112 с.

11. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання: навчальний посібник / За заг. ред. Носенко Ю.Г. Полтава: ПУЕТ, 2018. 261 с.

12. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. О. Пометун. Київ, 2020. 104 с.

13. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н.З. К.: ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2015. 76 с.

14. Формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу: навч.-метод. посіб. / За заг. ред. д. п. н., проф. Оржеховської В. М. Кіровоград: "Імекс ЛТД", 2014. 172 с.

15. Цюман Т.П., Бойчук Н.І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т.П. К. 2018.

16. Як зробити онлайн-уроки інклюзивними: практичні рекомендації / упорядники Н. Софій, О. Федоренко, 2021. 25 с.

Електронні ресурси

17. Електронна бібліотека Всеукраїнського фонду "Крок за кроком". URL: www.ussf.kiev.ua

18. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України. URL: https://mon.gov.ua/ua/tag/dityam-z-osoblivimi-potrebami

19. Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: постанова КМУ від 05.02.2026 №129. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-2026-%D0%BF#Text

20. Публікації Українського інституту розвитку освіти. - Режим доступу: https://uied.org.ua/publikaczii/

21. ЮНІСЕФ в Україні. URL: https://www.unicef.org/ukraine/